NORGES MUSEUMS ~ FORBUND

PRESSEMELDING

30.3.2023

Museene er en viktig ressurs i Sannhets- og forsoningsarbeidet!

Norges museumsforbund ser frem til rapporten som Sannhets- og forsoningskommisjonen skal legge frem i juni. Innspillene under kommisjonens høring på Stortinget 6. mars og det påfølgende seminaret den 10. mars viser at det er et betydelig behov for å iverksette tiltak med forsoning som mål og at disse må etterstrebe en tillitsbasert og likeverdig relasjon.

Mandatet beskriver tre oppdrag som kommisjonen må gjennomføre1:

Det skal gjøres en historisk kartlegging som beskriver norske myndigheters politikk og virksomhet overfor samer og kvener/norskfinner både lokalt, regionalt og nasjonalt.

Virkningene av fornorskingspolitikken skal undersøkes. Er det noen ettervirkninger i dag, må disse komme fram i rapporten.

Foreslå tiltak som bidrar til videre forsoning.

Den 9. mai 2019 innfortolket kommisjonen skogfinnene i mandatet.

For etablering av en likeverdig relasjon er det nødvendig at den fastslåtte urett begått mot samer og kvener, norsk-finner og skogfinner beklages. Samtidig må skade og negative konsekvenser forsøkes reparert og likeverd gjenopprettes. Forsoning er avhengig av kunnskapsdeling og endring av etablerte og fastlåste oppfatninger. Museene i Norge er viktige kunnskapsinstitusjoner og kulturbærere som har mye å bidra med i det kommende arbeidet med forsoning, ikke minst i forhold til å trygge mennesker på oppfatning av egen historie og skape respekt for andre, samt utvikle gode fellesskap.

Selv om de gjenopprettende og reparerende tiltakene i første rekke må gjelde de som ble utsatt for urett under fornorskningspolitikken, forutsetter forsoning også majoritetsbefolkningens aktive deltakelse. Fornorskningspolitikken rammet også fellesskapet og majoritetsbefolkningen. Det er stor kunnskapsmangel om samisk, kvensk, norsk-finsk og skogfinsk kultur og historie. Vi mangler også et

[1] https://www.stortinget.no/no/Hva-skjer-pa-Stortinget/Nyhetsarkiv/Hva-skjer-nyheter/2017-2018/sannhets--og-forsoningskommisjonen/

Norges museumsforbund
Norwegian Museum Association
Akersgata 43
0158 OSLO, Norge/Norway

sekr@museumsforbundet.no
museumsforbundet.no
org.nr 977237866

felles språk og et begrepsapparat som kan beskrive det som skjedde. På museumsfeltet er det også uklare ansvarsforhold og kunnskapsmangel. Det kan skape berøringsangst i mange institusjoner.

Samarbeid mellom museer som arbeider med urfolk og nasjonale minoriteter og det øvrige museumslandskapet må styrkes for å bygge ned berøringsangsten og øke kompetansen. Slik kan museene sammen bidra til kunnskapsdeling for hele samfunnet. Museene som har museumsansvar for samer, kvener, norsk-finner og skogfinner har i dag store ressursbehov for å styrke egen identitet, kultur og historie. Dette forutsetter kapasitetsbygging både for å styrke kompetansen, gi rom for nødvendig økning i stab og mer ressurser til driften og forvaltning av kulturarv som helhet i institusjonene. Museumsforbundet oppfordrer kommisjonen til å peke på museene som ressurser og som sentrale bidragsytere i det kommende arbeidet med å formidle kunnskap og fortellinger og være arenaer for å bringe ulike grupper sammen for samtale og refleksjon om hva som ligger i forsoning. Her må alle museene i Norge rustes for å bidra i forsoningsarbeidet.

Fornorskningspolitikken skrev urfolk og de nasjonale minoritetene ut av det norske fellesskapet. De kulturhistoriske og arkeologiske museene som vokste frem i løpet av 1800-tallet fremmet en nasjonal hovedfortelling om at ett land er lik ett folk, og at en nasjon er tuftet på én etnisk gruppe. Nordmenn ble fremstilt som kulturbærende folk, mens eksempelvis samene ble fremstilt som «naturfolk» som var kulturelt passive uten historisk drivkraft. Det oppstod et skille mellom norsk historie og samisk etnografi både i vitenskapelige tekster og i museumsutstillinger. Urfolk og nasjonale minoriteters samfunn og kultur ble ansett som statiske uten tidsdimensjon og evne til utvikling. Først på 1980-tallet ble samisk historie og arkeologi etablert som selvstendige akademiske felt. Museene under Sametinget er unge og fortsatt i en oppbyggingsfase.

Alle museene i Norge er viktige, om ikke avgjørende, i forsoningsarbeidet og må få en rolle i formidlingen av funnene i Sannhetskommisjonens rapport, fordi de kan bidra til å endre den nasjonale fortellingen. Museene har i dag et selvstendig ansvar for å ivareta samisk kulturarv og mange har arkivmateriale og gjenstander av kvensk, norsk-finsk, skogfinsk og samisk opphav. Dette er kilder som kan komme mange til gode om en finner måter å arbeide med dette materialet på som kan øke kunnskapsgrunnlaget og kulturforståelsen mellom institusjonene og ikke minst for publikum.

Museene i Norge kan spille en viktig rolle i det kommende arbeidet med forsoning ved at de både kan fungere som debattarena og «trygge rom», der Sannhetskommisjonens funn kan løftes opp, diskuteres og videreutvikles. Samtidig kan museene i Norge bidra til livslang læring og være samarbeidspartnere for samfunnets institusjoner som f.eks., ulike helserelaterte institusjoner, skoler og barnehager.

NMF ønsker derfor at det opprettes støtteordninger slik at museene i Norge kan søke midler til samarbeidsprosjekter.

Kontaktpersoner:
Styreleder Kristin Armstrong-Oma, 905 77 643
Generalsekretær Liv Ramskjær, 924 27 878, LR@museumsforbundet.no